

MATICA HRVATSKA U BEČU NIZOM DOGAĐAJA OBILJEŽILA AUSTRIJSKI JUBILEJ

Po Klimtu i s Klimtom i u Klimtu

Obljetničke godine važan su dio osvješćivanja i prisjećanja na stupove nacionalne i svjetske kulture, kojima gledajući u prošlost gradimo sliku o nekom događaju ili osobi za buduće generacije. Nije potrebno isticati obljetnički karakter aktualne 2018. na svjetskoj razini: ipak, u austrijskom kontekstu 2018. ima posebno značenje. U aktualnoj godini Austrijanci u većoj mjeri obilježavaju osnivanje prvih austrijskih država nego raspad Monarhije, a upravo se ovih dana obilježava i osamdeseta obljetnica priključenja Austrije nacističkoj Njemačkoj. Cilj je ovog teksta ukazati na dva događaja kojima se hrvatska strana uključila u još jednu komponentu austrijskoga jubileja. Prije sto godina nije samo umrla zajednička država, nego i četiri velika austrijska umjetnika: G. Klimt, O. Wagner, E. Schiele i K. Moser, kojima je posvećen niz ovogodišnjih izdanja i izložbi ponajprije u Beču, ali i u ostalim austrijskim savezanim pokrajinama. Organizacijom predavanja o Klimtovim ranim djelima koja se čuvaju u riječkom HNK-u i sudjelovanjem u obljetničkoj izložbi *Klimt nije kraj* u bečkom Belvedereu, hrvatska je strana potvrdila svoju pripadnost Mitteleuropi.

U organizaciji Matice hrvatske Beč i Veleposlanstva RH u Beču održano je 15. ožujka u zgradi Veleposlanstva predavanje Irene Kraševac s Instituta za povijest umjetnosti *Klimt i Rijeka*. Irena Kraševac u predavanju koje je okupilo velik broj istaknutijih austrijskih kunsthistoričara predstavila je

devet ulja na platnu mladih Gustava i Ernsta Klimta i Franza Matscha okupljenih u Družbu umjetnika, prvo u kontekstu nastanka i dopremanja u zgradu riječke opere, koju je projektirao također bečki arhitektonski studio Fellner & Helmer, a zatim i u kontekstu stote obljetnice rođenja umjetnika i nadolazeće 2020. u kojoj će Rijeka nositi titulu Europske prijestolnice kulture. Imajući u vidu slavu koju Gustav Klimt uživa sto godina nakon smrti, ne iznenađuje da od navedenih djela najveći interes publike pobuđuju upravo njegova alegorijska ulja na platnu *Alegorija instrumentalne glazbe*, *Alegorija ozbiljne opere* i *Alegorija poezije*. Tri Klimtova platna u istinskom brendu K&K Monarhije kao svojoj najprirodnijoj okolini danas su unikat na svjetskoj razini. Imajući u vidu da Klimtova veličina dolazi do punog izražaja tek nakon pokretanja Udruženja likovnih umjetnika – Bečke secesije (*Vereinigung bildender Künstler – Wiener Secession*), rana umjetnikova faza obilježena historicismom tek treba proći punu valorizaciju, u kojoj će zasluženo mjesto naći i riječka

djela, naglasila je Irena Kraševac. Iako su riječka platna trojice mladih umjetnika restaurirana 1978. u Restauratorskom zavodu u Splitu, u planu je temeljita restauracija kako bi se navedena umjetnička djela u najboljem svjetlu prikazala publici – svakako do 2020. u kojoj će Hrvatska preuzeti i predsjedanje Vijećem EU. Restauraciju slika vodit će Višnja Bralić iz Hrvatskoga restauratorskog zavoda, koja je kratko predstavila plan restauracije.

Tjedan nakon u galeriji Belvedere na udaljenosti od samo nekoliko desetaka metara otvorena je izložba *Klimt nije kraj*, u čijem je središtu slikarsko nasljeđe versajskih država Srednje Europe nastalih na razvalinama Dvojne Monarhije. Suprotno od očekivanog uzusa da se na obljetničkim izložbama na pijedestal stave najveća ostvarenja slavljениh umjetnika, izložba kreće od sutona Monarhije i Klimtove smrti, ostavljajući prostor za i monarhijski i Klimtov utjecaj na umjetnike podunavskih zemalja od burne 1918. do *Anschlusa* 1938. Nekoliko

Klimtovih (*Adam i Eva*) i Schieleovih (*Moć glazbe*) djela uvode publiku u političku i stilsku heterogenost nakon 1918, a na njih se nadovezuju djela austrijskih umjetnika koji su ih nadživjeli (Kokoschka, Oppenheimer), kako bi se u nastavku izložba podijelila s jedne strane u tematski kontekst, u kojem dominira tema Velikog rata kao zajednička frustracija svih predstavljenih umjetnika, a s druge u nacionalni kontekst, u kojem su mjesto na izložbi našli i hrvatski umjetnici. Trojica odabranih Hrvata nezostavni su Ivan Meštrović, koji je posebno mjesto zauzimao i na nedavno zatvorenoj izložbi *Izazov moderne. Beč i Zagreb oko 1900*, predstavljen *Vestalkom* iz 1915, kao i bečkoj publici manje poznati slikari Vilko Gecan i Milivoj Uzelac. Dva slikarska bisera dvadesetih godina, *Uzelčev Autoportret u baru* i Gecanov *Cinik*, u najboljem su svjetlu predstavila suvremene smjernice dvojice umjetnika – Gecanov oproštaj od ekspresionizma karikaturnim (auto)portretom i Uzelčevo smještanje sama sebe u polusvijet velikoga grada. Suptilnim natpisima *Der Sturm* na naslovnici novina kojima se cinik podsmjehuje i *Kino* u uglu Uzelčeva portreta, dva su umjetnika potvrdila s jedne strane svoju pripadnost urbanoj sredini, a s druge ne samo praćenje nego i kritički odnos prema suvremenim smjernicama, igrajući tako u našim krajevima prometejsku ulogu kakvu je Klimt imao u Beču.

DOMAGOJ MARIĆ

Gustav Klimt, *Adam i Eva*, 1917.

Izvor: Muzej Belvedere, Beč